

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 38.

V Ljubljani, 21. kimavca 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Jugoslovanska učiteljska zveza. — Naš denarni zavod. — Važni sklepi. — Nekaj o učiteljskih društvih. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Jugoslovanska učiteljska zveza.

Utemeljevanje tovariša Ivana Šege v Belgradu dne 20. avgusta t. l.

Velecenjene gospice tovarišice, dragi tovariši!

Dalekosežnega pomena je današnja naša združitev v krajevem mestu Belgradu in zgodovinske važnosti lahko postane današnji dan v socijalni zgodovini jugoslovanskih narodov, seveda v prvi vrsti našega malega naroda, naroda Slovencev, ako se nam izpolnijo one želje, ki jih gojimo danes pri prvem sestanku, da si uresničimo ono prekrasno idejo, ki navdaja vsakega iskrenega, slovansko mislečega učitelja, da izpolnimo in uresničimo one sanje, ki jih je sanjalo že toliko blagih slovanskih mož!

Gospoda! Zgodovine o uresničenju ideje, ki nas je danes združila, to je istinite ustvaritve „Jugoslovanske učiteljske zveze“, pač ne bom tu razmotrival, ker ta je znana. Lahko pa nekako ponosno rečem, da smo ravno mi Slovenci že davno, davno gojili misel po osnovanju te zveze. Šaj je tu naš Davorin, posebljena jugoslovanska učiteljska ideja, rojen Slovenec! (Klici: Živio Trstenjak!) Kdor količkaj zasleduje naš, t. j. slovenski razvoj — specijalno šolski — ve, da se je v našem „Učit. Tov.“ razpravljalo o tem vprašanju pred dobrimi 6 leti prav temeljito. Stvar je obetala zaspiti spanje pravičnega. A našel se je navdušen Slovan, učitelj z dušo in telesom, ki se je poprijel tega vprašanja edino le z njemu lastno energijo. Menda ga vsa gospoda pozna (Klici: Živio Jovan Jovanović.) In vprašanje je bruhnilo s tako elementarno silo na dan, da se ni dalo več spraviti z dnevnega reda in ta ideja — to pričakujem v trdni nadeji — postane danes meso. (Odobranje)

Gospoda! Menda mi oprostite, ako ne bom komentiral podrobneje vseh onih časniških glasov, ki so se pojavili v slovenskem časopisu po oklicu tovariša Jovanovića. — Bilo bi odveč! Ideja je postala tako jasna, močna, da nas je danes tu združila, najlepši dokaz, da je s to idejo živo prešinjeno vse-slovansko učiteljstvo, zakaj drugače bi danes ne bili tu. (Res je!)

Gospoda! Moja malenkost si obeta od „Jugoslovanske učiteljske zveze“ velikih uspehov, seveda v prvi vrsti so to le etični uspehi. Poudarjati moram, in to v sramoto vseh jugoslovanskih učiteljev, da smo si ravno slovanski učitelji popolnoma tuji — le prav redke izjeme so, ki se zanimajo malo bolj za svoje sosede — slovanske učitelje. In krivi smo temu v

prvi vrsti sami, in v drugi seveda — naše preslavne vlade, ki se boje slovanske vzajemnosti, te grozne pošasti, bolj kakor — drugega Napoleona. (Ploskanje.) Ravno „Jugoslovanska učiteljska zveza“ nam bo dala najlepšo priliko, se spoznati natančno, da bomo vedeli, da smo eno telo, ena duša, a to telo, ta duša mora hoditi zaradi modrosti naših premodrih političnih diplomatov vsak svoja pota, ker tako hoče interes grmanskega in romanskega naroda! (Hrupno ploskanje.)

Ako „Jugoslovanska učiteljska zveza“ ne stori nič drugega kakor edino le-to, da napoti tega ali onega slovanskega potujočega učitelja v svoje dežele, in ga tako odvrne od misli, da ima le naš sovražnik na severu ali pa zahodu pogleda vredne kraje, je dovolj storila. In, gospoda, ako objavi zveza vsako leto le majhen pregled v sebi zastopanega učiteljstva, zbudi s tem živo zanimanje v slovenskem učiteljstvu za medsebojni razvoj, in slovanski učitelj bo lahko s ponosom rekel: tudi mi imamo nekaj! (Odobranje.)

Dobil bo zaupanje v lastni jaz in postavil se bo na lastne noge, opiraje se na svoje krvne brate Slované. — In ne samo to! To velikansko, za prihodnost mnogo obetajočo zavest ponese tudi med svoj narod, med oni narod, kjer deluje od rane mladosti do sive starosti, med narod, ki mu žrtvuje svoje vse! S tem pridemo potem vendar do prave slovanske vzajemnosti, ne le do take, ki jo dandanes opazujemo edino le pri kozarcu vina in pri gotovih egoističnih politikih, ki kujejo iz te frazaste slovanske vzajemnosti kapital v lastni prid. A kakor hitro ne donaša ta frazasta slovanska vzajemnost dovolj evenka v njihov žep, postanejo najhujši egoisti — pravi pravcati separatisti (Res je!)

Gospoda! Obetam si tudi realnih koristi od te zveze. Bodimo odkritosrčni in pripoznajmo, da smo slovanski, specijalno jugoslovanski učitelji pravi trpini, siromaki; zakaj navdahnjeni smo pač še vedno z onimi ideali, ki nas silijo v to, da žrtvujemo svojemu narodu vse svoje moči iz gole ljubezni, a tu pa pozabimo na lastni jaz in na svojo družino. Nekaka taka realna korist bo menda prva ta, da si lahko osnujemo svoja takozvana učiteljska vseučiliška predavanja. Slovenci smo ubog narod — po zaslužanju c. kr. avstrijske vlade in naših premodrih politikov. Nimamo še svojega vseučilišča. In ako ga sploh še dobimo — vedi Bog. — Vem pa, gospoda, da nam preskrbite račoveljno

takoj, da dobimo tudi slovenski učitelji svoja akademična predavanja: dali nam boste priliko poslušati vaše vseučiliške profesorje. (Ploskanje.) Kako, o tem ne razpravljam.

Grem še dalje, gospoda! Ta ali oni slovanski učitelj-oče ima nadarjenega sina, ki bi ga rad dal v izpopolnitev njegovih študij na kako tujozemsko univerzo. A nima takih sredstev, da bi lahko vzdrževal svojega otroka. Prepričan sem, da dobi ta oče najhitrejšo podporo pri svojem tovarišu v tem ali onem mestu, ko bi rekel: „Tovariš, tako je, pomagaj mi!“ — Vem, da mu bo ta tovariš takoj pomagal, zakaj s tem ne bo storil le usluge svojemu tovarišu, temveč še večjo uslugo svojemu narodu. (Odobranje.)

Ne bom vas, velecenjene tovarišice in dragi tovariši, dalje nadlegoval s svojim utemeljevanjem, zakaj živo sem uverjen, da ste o potrebi „Jugoslovanske učiteljske zveze“ tako trdno prepričani kakor moja malenkost. Da spoznavate potrebo „Jugoslovanske učiteljske zveze“ tako živo, kakor so živo spoznali potrebo tesnejšega združenja, tesnejše medsebojne zveze jugoslovanski umetniki, jugoslovanski književniki, jugoslovanski zdravniki, o tem sem trdno preverjen. (Res je!)

V slogi je moč!

In v tem geslu sloni slovanska prihodnost. To geslo nam bodi živ opomin k skupnemu našemu delovanju. In to geslo nam prinese spas, in našemu slovanskemu narodu rešitev iz one tisočletne sužnosti, ki ga je morila, da se ni mogel pospeti v sinje višave pravega napredka, prave svobode! (Dolgotrajno odobranje in ploskanje.)

* * *

Resolucija, ki je bila sprejeta koncem razgovora o ustanovitvi „Jugoslovanske učiteljske zveze“, se glasi:

Učitelji Srbi, Hrvati, Slovenci in Bolgari, ki prisostvujejo I. srbskemu učiteljskemu kongresu, enodušno izrekajo željo, da bi se učvrstilo in organizovalo moralno edinstvo med južnoslovanskim učiteljstvom. Zategadelj pozivljajo vse navzoče, da razmišljajo, kako bi se ta ideja popularizirala, in pozivljajo začasni odbor, ki je vodil to posvetovanje, naj ukrene, da se leta 1907. ob velikih počitnicah skliče prvi južnoslovanski učiteljski sestanek, ki naj to idejo realizuje.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca vel. srpana 1906 K 189.496.30.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Važni sklepi.

Učiteljstvo šolskih okrajev Gornji grad in Vransko je imelo dne 11. avgusta t. l. v Mozirju svojo uradno skupščino. Poleg drugih točk sta bili na dnevnem redu tudi dve važni razpravi,

ki sta bili zaključeni s sklepi, katerih pomen je tolik, da jih ne smemo prezreti.

Posebno živahna debata se je vnela ob razpravi „Pravo in varstvo otroka s posebnim ozirom na šolsko mladino“. Po debati, ki so se je udeležili tovariši Šijanec, Kele, Knaflič, Korošec in poročevalec Simon Meglič, so bila sprejeta ta-le načela:

1. Učiteljevo delovanje izven šole bodi posvečeno v prvi vrsti osiroteli mladini; skrb za sirote in njih odgojo bodi vsakemu učitelju najplemenitejša dolžnost.

2. Da bo učiteljem mogoče to dolžnost uspešneje izvrševati, je treba delati na to, da bodo učitelji voljeni po vseh naših občinah v sirotinske odbore.

3. Ako pupilarna oblast postavi učitelja kaki siroti za varuha, naj si dotičnik prizadeva, svojo varuško dolžnost natančno in vzorno izvrševati.

4. Vsak šolski voditelj naj naznani sirotinskemu odboru, če je kateri njegovih učencev ali učenk osirotel — ter naj po možnosti predlaga primerne varuha.

5. Učitelj naj dela na to, da se zaniknim staršem, ako vsa svarila ne pomagajo, otrok postavnim potom odvzame ter izroči v varstvo sirotinskega odbora, kateri naj mu preskrbi tudi primerne varuha, ki bode skrbel za dobro odgojo otrokovo.

Ta načela so tolike važnosti, da so vredna vsega uvaževanja. Priporočamo vsemu učiteljstvu, da napravi ali pri uradnih svojih skupščinah ali pa pri zborovanjih svojih učiteljskih društev enake sklepe.

Predmet druge razprave je bil „Važnost negovanja telesne vzgoje šolske mladine.“

Zborovalci so sklenili:

1. Temelj vse vzgoje nam bodi resnica: Zdrava duša v zdravem telesu!

Da vzgojimo na duši in na telesu zdrave otroke, to smo dolžni sebi, narodu in človeštvu.

2. Učitelj naj v tem smislu vpliva na starše, naj te navaja k čistosti v obleki, jedi in stanovanju.

3. Da to doseže, naj poučuje učitelj stare in mlade, posebno pa starše o higijeni v hrani, stanovanju, obleki in snajenju svojega telesa; skratka: uči naj jih prav hoditi in dihati, se primerno hraniti, čisto stanovati in se oblačiti, ker če se bodo držali higijeničnih pravil, se izognejo mnogim in premnogim boleznim. Lažje je izogniti se boleznim, kakor izlečiti bolezen! To načelo treba ljudem vcepiti v glavo, zakaj če se ga bodo držali, si prihranijo mnogo bolečin, mnogo denarja in mnogo časa, kar pomeni neizmerno pridobitev narodnega bogatstva.

Tudi ti sklepi so vredni vseobčega upoštevanja, in učiteljstvu je le priporočati, da se tudi o tem vprašanju razgovarja ter potem posveti svoje moči v blaginjo človeštvu!

Nekaj o učiteljskih društvih.

(Dopis z Goriškega.)

V 28. številu „Učiteljskega Tovariša“ sem čital sestavek z zgornjim naslovom, le spodaj je bilo označeno, da je dopis s Štajerskega.

Umestno pa se mi zdi na podlagi tamkaj navedenih faktov navesti dejstva, ki so kriva, da hirajo učiteljska društva na Primorskem (kolikor mi je znano, vsaj dve na Goriškem) na neki neozdravljivi bolezni.

Če ni na zelenem Štajerskem dovolj zanimanja in navdušenja za učiteljska društva, na Goriškem ga je še manj. Mnogi so tako mlačni pri nas, da niti člani društva nočejo biti. Celo sramujejo se ga. Med temi abstinenti tvorijo ravno gospice kolegije precejšen odstotek. Seveda član (članica) društva neče biti, s kolegi in kolegijami ga je sram občevati, v duhovski, uradniški ali podobni družbi se pa dobro počuti. V dokaz tej trditvi navedem slučaj, znan mi iz lastne izkušnje. Učiteljsko društvo za neki okraj je imelo zborovanje v lepem kraju Goriškega. Vabila so se razposlala in zborovanje se je vršilo kakor navadno, a obiskovalcev je bilo jako malo. Po zborovanju se zberemo v gostilnici, da se nekoliko okrepčamo in osvežimo po delu. V gostilnici pa je sedel kolega s kaplanom iz vasi, kjer služi. Pridno sta častila Bachusa, a drugega menda nista znala. Na vprašanje po odsotnosti pri zborovanju pa se dotični kolega odreže, da ni vedel za zborovanje. Z zastopnikom cerkve je dalje tam sedel, a ni imel toliko takta, da bi prišel vsaj pogledat h kolegom, ki so kosili v bližnji sobani.

To je jasen dokaz kolegijalnosti in žal, da ni osamljen. To je stanovska zavednost in naprednost. Kar navaja cenjeni kolega s Štajerskega o sovraštvu med učiteljstvom na večrazrednicah, potrjujem lahko celotno glede Goriškega.

Dandanes mnogo govore o stiku med starši in šolo. Na dnevnem redu so obiteljski večeri, toda to so vse prazne besede, dokler vladajo n. pr. na večrazrednicah opisane razmere. Saj se še učiteljstvo vidi le enkrat v mesecu o priliki mesečne konference, in še tedaj se ta izvrši po šabloni brez vsakega pomena za navzoče učiteljstvo. Gleda se le na to, da se izpolnijo tiste predpisane rubrike o nadzorstvu, uradnih spisih, predelani tvari in itd. Če pa navzoči voditelj reče le eno kritikujočo besedico navzočim (špeciialno gospicam kolegijam), tedaj so vsi križi. Nikdar več ne dobi dotičnik usmiljenja v očeh teh vzvišenih ljudi. Potem govore v stikih med šolo in domom. Umestnejše bi bilo govoriti o stikih med učiteljstvom samim. Kako naj spravimo potem take elemente v učiteljsko društvo? Saj vendar ne znamo delati čudežev.

Če kažejo nekateri starejši kolegi svojo oblast nad mlajšimi podložniki nekoliko preosorno, moram glede naših razmer tako-le povedati. Nekteri hočejo biti vsemogočni bogovi, ki se jim mora — ne glede na njih znanje — vse ukloniti. To pa zaraditega, ker so oni tako srečni, da je sv. Birokracij njih patron.

Ker prihajajo v družbo s c. kr. šolskimi faktorji in smejo celo z g. nadzornikom izpiti par kozarčkov, so oholi, češ, varujte se nas, mi lahko rečemo dobro besedo za vas uboge pare ali narobe! Celo tako daleč gre, da je učiteljstvo zaraditega razcepljeno. Eni obožujejo enega teh vsemogočnejšev, drugi zopet drugega. V opoziciji proti tem so tisti, ki so toli možati, da ne krivijo hrbta nikomur. To je neovržna resnica, da nastajajo potem osebna sovraštva, ker so si ti ljubljenci in opozicionalci v laseh, ko gre za podlitev služb.

Obžalovati moramo, da je tudi nekaj mladih kolegov, ki so nekaki samostanci, katerim ni do nobenega bodisi kulturnega ali znanstvenega dela in napredka. Za učiteljske liste jim ni in celo o počitnicah rajši opravljajo razna dela, ki niso vselej za učiteljski stan častna, nego da bi sprejeli svoje kolege, ki pridejo slučajno skozi vas. Izgovarjajo se, da imajo nujno opravilo, tovariši pa gredo lahko svojo pot. Nobeno kmetiško opravilo ni za učitelja poniževalno. Toda kaj naj si misli ljudstvo o učiteljstvu, ko sam učitelj ne pogleda tovarišev, ki gredo slučajno mimo. Tak kolega gotovo ne pride k zborovanju. Kaj naj išče tam? Saj pedagogika ni zanj. Tudi pri nas so celo starejši

kolegi, ki ne marajo iz osebnega sovraštva do predsednika ali do drugega člana društvenega odbora k zborovanjem. Če je na Štajerskem izstopil kolega iz učiteljskega društva zaradi lepopisne metode, je pri nas pa drugače. Če se blagajnik drzne opozoriti zanikneže na dolžnost plačevanja udnine, tedaj je ogenj v strehi. Član društva sede in spiše grajo odboru, pošlje (večkrat tudi ne) zastanek in izstopi kot nekak mučenik iz društva.

Glede predavanj omenjam sledeče: Nekteri vedno tožijo, da niso taka zborovanja, kot jih imamo, nič vredna in pozivljajo društveni odbor na delo.

Odbor seveda delaj, gotovo častna naloga. Drugi bodo pa spali. To je res lepa klasifikacija. Na učiteljskem smo se učili o učeči, poslušajoči in trpeči cerkvi. Tako naj bo pri učiteljih. Lepe razmere. Seveda: trpeči bomo vsi. Poslušali bodo tisti, ki so pri vsakem zborovanju, t. j. odbor in pest drugih rednih obiskovalcev. Učeči bodo zopet člani odbora. Ta je res lepa. Biti obenem učenik, trpin in poslušalec!

Polagam pa tistim (špeciialno mladim) nezadovoljnejšem na srce:

Pero v roko, knjige na mizo, papir je cenó, pa sestavljajte tako pridno referate in poročila, kakor znate kritikovati, pa bo v naših društvih idealno življenje. Tedaj bodo člani res imeli kaj dobička od njih. Kolegijalnost se utrdi in duševno obzorje se razširi. Sem pa sodi značilna epizoda iz rednega zborovanja enega goriških učiteljskih društev. Marljiv kolega je sestavil krasen referat, ki je bil za mladi učiteljski naraščaj imenitne važnosti. Pri zborovanju so morali ta referat odložiti, ker ni bilo mladih tovarišev.

Glede vedenja udeležnikov pri zborovanjih se da napisati tudi marsikatera pikra. Med referiranjem, v važnih momentih ostavljati sobo in hoditi kadit, vendar ni umestno.

Čast pa starejšim v službi osivelim kolegom. Premnogih zborovanj so se udeležili, ali sobe ne zapuste ves čas zborovanja. Na njih se zgledujte!

Preden zaključim to svoje opazovanje, dodajam še eno točko, ki se je ni dotaknil štajerski kolega.

Kakor se morajo „Zavezini“ listi boriti z gmotno bedo, tako se bore tudi naša društva (vsaj eno) s pomanjkanjem denarnih sredstev. Članarina zastaja, da je sramota.

Po nekem zborovanju v nekem okraju je vladalo celo ogorčenje nad blagajnikom društva in enim drugim kolegom, ki je pobiral članarino za „Šolsko Matico“. Kdaj pa je lepša prilika kakor pri zborovanjih, da vplača učitelj tribut na oltar svoje organizacije!

Če pa blagajnik vedno ne trka in ne prosjači, mu očitajo, ko naraste neplačana vsota, da je krivičen, da je preveč, da jih je moral prej opomniti itd.

Navedena fakta so rak-rana učiteljske organizacije. Težko bolezen premaga le energično postopanje.

Kdor ne misli biti pravi član učiteljskega društva, je bolje, da ga ni.

Spominjam se na članek „Disziplin“ v letošnjem „Ueberallu“ (vojaškem listu), kjer govori o nepokorščini in o nje vzrokih ter zaključuje: „Das rein persönliche Mitleid darf nie so weit gehen, daß man das ganze vergißt, um dessen willen die Strafen unbedingt hart sein müssen“.

Slovensko in za naše razmere prikrojeno naj se glasi: Ne preveč ozirov! Kdor ne izpolnjuje svojih dolžnosti kakor član učiteljskega društva nima ničesar iskati v društvu!

Sklepam. Upam, da niso te besede glas vpijočega v puščavi. Ako pa se bodo nekatere učiteljske osebe tako ostentativno

izogibale društev in mu izpodkopavale ugled, tedaj moramo poskrbeti, da se jih iznebimo.

Če se pa ne strinjate z društvenimi načeli, tedaj na dan z argumenti! Zakulisno obrekovanje in posmehovanje pa kaže le ignoranco.

Spoznavaj se, prevladuj se in požlahtnуй se! Ne bodimo malenkostni, ampak v slogi delujmo za svoje ideale!

Književnost in umetnost.

Učne slike iz zemljepisja. Vojvodina Kranjska. Uredil Anton Maier. S 3 zemljevidnimi obriski. V Ljubljani, 1906. Založil L. Schwentner. Cena: broš. 2 K, eleg. vez. 2 K 50 h. — To je lepa priročna knjiga, ki bo brez dvoma vrlo služila svojem namenu. Z njo je slovenska metodiška literatura dobila hvalevreden priradek. Posamezne učne slike so sestavili ljubljanski učitelji in učiteljice: gdč. Šerčeva, m. Hildegarda Leban, gospa Olga Kobau, s. Eleonora Mantuani, s. Justina Martinčič, gg. Matija Janežič, Franc Marolt in Franc Gabršek. Vsem tem gre priznanje za uspešno delo na metodiškem polju.

Šola in dom. V „Učiteljski tiskarni“ izide v kratkem brošurica „Šola in dom“. Cena 12 h. Naroča se pri podpisancu. Tovariši! Naše delo in naš uspeh v šoli in izven šole je odvisen od našega ugleda. Dolžnost naša je, čuvati in večati si ga, zlasti sedaj, ko nam ga gazijo na vseh koncih in krajih.

Naše delo je plemenito, naš stan vzvišen! Ta resnica mora prešiniti naše ljudstvo, zaiti mu v meso in kri! Na to delati je dolžnost vsakega učitelja. Dobro bi bilo, da bi imeli list, ki bi ljudstvo učil, kolike važnosti je vzgoja in pouk!

Dokler takega lista ne dobimo, pomagajmo si z letaki.

Uporabimo vsako sredstvo, ki se nam ponuja, in ne držimo križem rok. Vsak učitelj naj bi za svoj razred naročil toliko izvodov te brošurice, kolikor otrok ima, da dobi vsak oče ali vsaka mati po 1 izvod. Kakor rečeno, ima brošurica namen, dvigniti naš ugled, spojiti v ožjo zvezo šolo in dom, zbuditi zanimanje za vzgojo in pouk. Upam, da bo vsaka šola naročila to ceno in važno brošurico. Ivan Štrukelj, učitelj na Bučki.

Nagrobnice. Uredil Francišek Marolt, učitelj. Cena vezanemu izvodu 1 K 40 h, s poštnino 1 K 50 h. V Ljubljani, 1906. Izdal in založil ureditelj. — Glavni namen te zbirke, ki obsega 26 nagrobnic, je, da se ustreže pevskim društvom, ki bi poleg že znanih nagrobnic rada pela nekaj novih in da dobe namesto slabo in napačno pisanih glasov s čestokrat različnim besedilom partituro z enotno urejenim besedilom. Temu namenu zbirka popolnoma ustreza. Priporočamo jo tovarišem pevcem, ki jo bodo večkrat rabili. Pripeti se, da umrje tovariš, ki mu je treba zapeti nagrobnico, a not ni. Tedaj se vtakne zbirka v žep, in pevec je pripravljen za nastop. Izdajatelj je založil knjigo le v 500 izvodih, prodal pa je doslej le 58 izvodov. Naj učiteljstvo vpliva pri pevskih društvih, da si naroče knjigo, da ne bo imel tovariš izdajatelj še gmotne škode.

Popotnik. Letnik XXVII. Štev. 8. — Tovariš Anton Arko priobčuje na uvodnem mestu znamenito razpravo „Pouk v gluho nemnicah“. — V obrano napram odgovoru g. dr. Tomiška je napisal g. Matija Heric članek „Veljavnost Kernove teorije o predikatu „biti“ je dokazana“. — Prof. J. Kožuh objavlja temeljit spis: „Kako je narisati šolsko okrožje na šolsko tablo?“ — Tovariš Anton Leban govori o uvaževanja vrednem članku o „Šolskih boleznih“. Jako instruktiven je članek „O šolskih hranilnicah“, kjer je govor o belgijskem, švicarskem, nemškem, francoskem, angleškem, italijanskem, ameriškem, avstralskem, ogrskem in avstrijskem sestavu. — „Književno poročilo“ prijavlja več ocen novjših knjig in časnikov. — „Razgled“ seznaja čitateljstvo o mnogovrstnih pojavih na šolskem polju.

Vestnik.

† Jan Lego. Dne 17. t. m. je umrl v Pragi najiskrenejši prijatelj slovenskega učiteljstva — Jan Lego, star 73 let. Jan

Lego je bil častni član „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ in mnogih drugih slovenskih društev. O tem velikem rodoljubi izpregovorimo še obširneje. Za danes kličemo: Slava njegovemu spominu!

Imenovan je za glavnega učitelja na c. kr. učiteljsku v Ljubljani g. Martin Sinkovič, doslej profesor na II. državni gimnaziji v Ljubljani.

Umrli je dne 16. t. m. v Toplicah pri Zagorju ondotni nadučitelj, tovariš Konrad Mally, po dolgi, mučni bolezni. Pokosila ga je učiteljska bolezen — sušica. Naj počiva v miru!

Umrla je v etetu svojih let dne 15. t. m. v Radohovi vasi učiteljica Helena Zajčeva, hči tovariša nadučitelja Josipa Zajca. Naše iskreno sožalje!

Pri okrajni učiteljski skupščini za okraja Gornji grad in Vransko, ki govorimo o nji tudi na drugem mestu, je predaval tovariš Kramar, učitelj na Vranskem, o vajah sluha in glasu na ljudski šoli in o uvedbi petja po notah. V svoji razpravi je predavatelj pojasnil velik pomen petja v človeškem življenju. Petje nas blaži, navdušuje in povzdičuje nad vse pozemeljske nadloge. Slovenski narod rad poje, in skrbeti moramo za to, da bo še rajši pel. Pesem naj ga dviga v višje sfere, naj mu očisti dušo grdi strasti in naj napravi iz vsakega Slovenca dobrosrčnega človeka, vnetega za vse dobro, blago in pravo. Zato moramo širiti smisel za petje v narodu in sejati ljubezen do lepe pesmi v sprejemljiva otroška srca. Zato naj skrbi šola, in učitelj naj tej plemeniti nalogi posveti svojo pozornost, ljubezen in skrb. Da bo pa dosegal večje in trajnejše uspehe, naj postopa pri tem pouku po načelih, ki mu jih predpisuje nova veda.

Poročil se je 10. t. m. tovariš Anton Kukovič, nadučitelj na Polensaku, z gdč. Rožico Frasovo od Sv. Andreja v Slov. goricah. Čestitamo!

Novi šoli. V Javorju pri Idriji začno zidati šolsko poslopje za enorazrednico, v Poljanah pri Škofji Loki pa poslopje za trirazrednico.

Javno ljudsko knjižnico so ravnokar ustanovili v Radovljici. Svoje prostore ima v občinski pisarni.

V I. razred novootvorjene deške meščanske šole v Postojni se je vpisalo 35 učencev.

Udeležniki pomladanskega kurza na Grmu so uložili prošnjo za zvišanje podpore, ker jim s podporo 4 K na dan v Novem mestu pri sedanji draginji ni bilo mogoče živeti. Preteklo je že pet mesecev, a dotična uloga še ni rešena. Jesenski kurz je pred pragom; rešitev prošnje je jako nujna, ker se učitelji s podporo 4 K ne morejo kurza udeležiti.

Državni zakon v ljudskih šolah z najvažnejšimi izvršitvenimi predpisi. Po posredovanju državnega poslanca dr. Ploja je izšel ta zakon tudi v slovenskem jeziku, na kar opozarjamo učiteljstvo in krajne šolske svete.

Svetovna razstava na Japonskem. Leta 1912. namestavajo Japonci prirediti v Tokiju veliko svetovno razstavo. Radovedni smo, koliko učiteljev pošlje avstrijska učna uprava tjakaj.

Peti mednarodni kongres proti tuberkulozi so otvorili 6. t. m. v Hagu. Kongresu predseduje Francoz Bourgeois.

Uspeh koroških utrakvističnih šol. Prijatelj nam je poslal na ogled to-le klasično pričo plodonosnega delovanja koroških utrakvističnih šol:

Korpitsch am 7./9.

Ich teile innen mit das ich den Kas nuhr bei Bahuer gekauft es sind 2 Kühlo Kühlo kostet 70 Kraizer dei Post pahrto 79 heler Sume 3 fl 58 die adrese Simon Walluschnig beim Müggitsch in Korpitsch Post Rigersdorf Kärnten mit grus S. Wa. — Temu pismu ni treba nobenega dostavka.

Koliko stanejo vojaške vaje? Na letošnjih vojaških vajah pri Tešinu je bilo okroglo 63.000 vojakov. Na dan stane vsak vojak 2 kroni, to iznaša za 28 dni 56 kron za vsakega vojaka, a za vseh 63.000 skupno 528.000 kron. Potem so še stroški za prevažanje, streljivo, poljske odškodnine, kar znaša vse 14 milijonov kron. Skupno stanejo vojaške vaje nad 17 in pol milijonov kron. Ali bi ne bilo koristnejše, ko bi ta denar žrtvovali za šolstvo?

Lurd, znani romarski kraj na Francoskem, namerava francoska vlada zapreti.

Evropska mesta. Leta 1880. je bilo v Evropi 287 mest, ki so imela nad 40.000 prebivalcev in skupno okoli 40 milijonov prebivalcev. Število dotičnih mest je do l. 1900 naraslo na 486 s skupno 67 milijonov prebivalcev. Mest, ki imajo nad milijon prebivalcev, je v Evropi sedem, njihovo skupno število prebivalcev znaša 15 milijonov. Velikih mest s 100.000 ali več prebivalci je 48, ki imajo skupaj 48 milijonov prebivalcev.

Duhovniki in vojaška služba na Francoskem. Po vojaškem zakonu iz leta 1889. so bili francoski duhovniki svobodni vsake vojaške službe. Po novem zakonu o ločitvi cerkve od države pa morajo tudi duhovniki v vojaške. Duhovniki, ki pripadajo rezervi, so že klicani k vojaškim vajam.

Boj proti moškim klobukom. Neki pariški zdravnik, ki je že mnogo let nosil v svojem klobuku toplomer, je dokazal, da se zlasti v vročih poletnih mesecih razvija pod klobukom abnormalna temperatura. Iz tega pregretja in pomanjkanja dobrega zraka izvira po mnenju zdravnikov večina lasnih bolezni. Ustanovilo se je že društvo, ki hoče izvajati posledice iz eksperimentov in pobijati nošno klobukov. Ta reforma pride plešastim ljudem seveda prepozno, a ustregli bi tudi plešcem, ako bi napravili boj — ženskim klobukom!

Razgled po šolskem svetu.

— **Hrv. pedagoško-književni zbor** ima izredno glavno skupščino dne 23. t. m. v dvorani „Učiteljskega doma“ v Zagrebu. Na dnevnem redu je otvoritev novo urejenega in razširjenega hrvaškega šolskega muzeja in izpremenba poslovnega reda.

— **80.000 K za vzgojo mladine.** V Zadru je umrl srbski bogataš Todor Kašimović, rodом iz Biova v trebinjskem okraju v Hercegovini. Pokojnik je v svoji oporoki določil 80.000 K za vzgojo srbske mladine iz Hercegovine.

— **Avstrijska nemška učiteljska zveza** združuje v sebi 306 učiteljskih društev z 18.340 člani.

— **Nemški šoli v Šklednju pri Trstu** je podelilo naučno ministrstvo pravico javnosti. Sedaj je treba, da se izkaže naučni minister dr. Marchet toliko pravičnega, da ugotovi zahteve Slovencev in jim da v Trstu slovensko šolo. Tržaški Slovenci se že 25 let bore za slovensko šolo, a doslej vedno zaman. Edina slovenska šola v Trstu je šola družbe sv. Cirila in Metoda. Čas bi bil, da bi tudi Slovincem začeli deliti pravice, ki jim gredo. Doslej so bili deležni samo preziranja in zapostavljanja.

— **Grki v Bolgariji** imajo 66 šol, ki jih obiskuje 744 učencev. Cerkva ima 113, samostanov 12 in 145 duhovnikov.

— **Pettisoc novih ljudskih šol na Španskem.** Španski naučni minister predloži ministrskemu svetu zakonski načrt, po katerem se v petih letih ustanovi pettisoc novih ljudskih šol.

— **Turško pravo na bolgarskem vseučilišču.** Na pravni fakulteti vseučilišča v Sofiji uvedejo predavanja o turškem pravu. Obenem nameravajo ustanoviti tudi stolico za turški jezik in za turško literaturo.

— **Nemški katoliški učitelji** so pred kratkim zborovali v Monakovem. Glede nadzorstva šol so sprejeli te-le točke: 1. Vsaka tozadevna naredba mora glede šolskega nadzorstva priznati cerkvi pravico z ozirom na opravljanje verouka in nadzorstva verskonravne vzgoje. 2. Vse šolsko delo bodi prešinjeno s kristjansko-konfesijskim duhom. 3. Neomejeno duhovniško šolsko nadzorstvo ne izvira iz bistva kristjanstva ter se dogmatički ne da utemeljiti. 4. Sedanja oblika duhovniškega nadzorništva nima pripisovati svojega postanka stvarnim vzrokom; nastala je iz že zdavno premaganih odnosov. 5. Uspešno šolsko nadzorstvo se more vršiti le po teoretiško in praktično izobraženem strokovnjaku. Teolog in filolog niso kar tako strokovnjaki v ljudskem šolstvu. 6. Šolsko nadzorstvo je toliko obsežno in težavno, da se ne more z uspehom opravljati kot postranska služba. 7. Pripustitev k šolskemu nadzorništvu je pravična in opravičena stanovska zahteva učiteljstva. — No, to se bo pokadilo našim klerikalcem! Radovedni smo, ali se strinja s svojimi nemškimi tovariši tudi „Slomškova zveza“.

Listnica uredništva.

V postojnski okraj. Vaše očitjanje je popolnoma neutemeljeno. Oglas za sprejem v meščansko šolo v Krškem smo objavili zato, ker nam ga je poslalo ravnateljstvo; oglasa za sprejem v meščansko šolo v Postojni pa nismo mogli priobčiti, ker ga nismo od nikogar prejeli. Ako ne verjamete, vprašajte v Postojni. Zato ni na naši strani nobene krivde, in Vaše očitjanje hvaležno odklanjamo. — J. Ž. v Št. V. Hvala! Vse smo prejeli in začnemo prihodnjič.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2034.

Kranjsko.

Na dvorazrednici v Brusnicah je stalno popolniti nadučiteljsko mesto.

Prošnje je vlagati do 10. oktobra t. l.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni v kranjski javni šolski službi, morajo prošnji priložiti izpričevalo državnega zdravnika o fizični sposobnosti za službovanje.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 14. septembra 1906.

Št. 1913.

Na dvorazredni ljudski šoli v Trnju se razpisuje s tem nadučiteljsko mesto v nameščenju.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 11. oktobra 1906.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

Že vložene prošnje imajo tudi za ta razpis veljavo.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 10. septembra 1906.

Št. 1285.

Na enorazrednicah na Preloki in Radencih sta učni mesti stalno, oziroma začasno popolniti.

Prošnje je vlagati do 30. septembra t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 6. septembra 1906.

8-2

Šolske potrebsčine,

zvezke, papir, torbice, svinčnike, peresa, črtala itd. itd.
na debelo in na drobno

se dobi ceno in dobro pri

Iv. Bonaču
v Ljubljani,

Šelenburgove ulice, nasproti
c. kr. glavni pošti.

|| Začetkom šolskega leta ||

priporoča

sl. krajnim šolskim svetom in šolskim
vodstvom

4-3

vse šolske potrebščine, zvezke
in knjige za ljudske šole

Jernej Bahovec

v Ljubljani, poleg Prešernovega spom.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Veronika Kenda

LJUBLJANA, Dunajska cesta 20.

===== Glavna =====
zaloga Jos. Petričevih zvezkov.

Priporoča svojo veliko zalogo papirja,
pisalnih, risalnih in vseh v to stroko spadajočih
predmetov.

Zaloga Jos. Petričevih zvezkov na drobno in debelo.

Najnižje cene. — Postrežba točna.

4-4

Last učiteljskega tiskovnega društva

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča slavnim krajnim šolskim svetom,
šolskim vodstvom in učiteljstvu**uradne tiskovine iz svoje zaloge.**

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj. Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima naša tiskarna po prejšnji
ceni v zalogi.Naša tiskarna sprejema vsa v to stroko spadajoča dela ter
jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.

V kratkem izide

ROČNI ZAPISNIKz imenikom ljudskih šol in učiteljskega
osebja na Kranjskem, Spodnje Štajerskem
in Primorskem in z osebnim statusom
kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva**za šolsko leto 1906/7.**

XIII. letnik.

Sestavil L. Jelenc.

CENA: Za 75 učencev K 1'40, za 100 učencev
K 1'50, za 125 učencev K 1'60, za 150
učencev K 1'70.Ročni zapisnik založi »Zaveza avstr. jugo-
slovanskih učiteljskih društev«.Naroča se obenem s šolskimi tiskovinami v
„Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani ali pa pri
vodstvu Zaveze.**S kakšnimi težavami sem se moral boriti.**

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje)

Vedno sem imel veliko veselje, potegovati se ne samo za svoje pra-
vice, ampak za pravice vsega slovenskega učiteljstva in sploh za narodnostne
pravice slovenskega naroda v šoli, v uradu in v javnem življenju. V tem
smislu sem deloval kot uradna (nadučitelj v Ljutomeru, ravnatelj v Krškem)

in kot privatna oseba (v svojih lastnostih kot predsednik „Okrajnega učiteljskega društva“ v Ljutomeru (1871—1874), kot prvostopnik „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“ (1874—1878), kot urednik „Slovenskega učitelja“ (1873—1878), kot zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu Krškem. (Kakih 25 let). Pri tem svojem raznovrstnem delovanju sem naletel na mnogovrstne ovire. N. pr. Ko sem z velikim trudom izposloval, da je Ljutomer dobil učiteljico, (1872), ki je bila skoro prva slovenska ženska učna oseba gospodična Ema Tomanova (takrat vrla Slovenka), zdaj učiteljica na c. kr. vadbici v Gorici, na Štajarskem, sem moral precej trkati v tej zadevi pri okrajnem šolskem svetu. To trkanje predsedniku-glavarju ni bilo kaj po volji, in pri neki priliki me je ostro zavrnil, rekoč: „Ich laße mich nicht urgieren.“ Prišel je nov glavar v Ljutomer, Slovenec rod-m, a nemškutar po mišljenju. Ta je zabavljajl čez družbo Sv. Mohorja in zahteval le nemške vloge, zlasti če so romale v Gradec. Ko ga s tovarišem Perniškom nisva hotela slušati, da bi bila neko slovensko vlogo na graško kmetijsko družbo umaknila, je hotel s tem groziti nama, ki sva se zanašala na narodni okrajni šolski svet, da je nepremišljeno izustil: „Ich kann den Beschlüssen des Bezirksschulrates Kraft geben, oder sie ihnen auch nehmen“. Nepremišljeno sva pa tudi s Perniškom delala, ko sva v svojem listu temu mogočnemu očitala laž. Pernišek je prosil na Primorsko. Njegovo prošnjo je okrajni šolski svet priporočil, a glavar je baje pa nasprotno pisal. Zaradi tega je Pernišek svojo nevoljo v „Slov. učitelju“ izrazil na omenjeni način. Nasledek temu je bil, da so uvedli tiskovno pravdo proti nama; a ker so našli pri meni mesto roko-pisa otroške plenice, pri tovarišu Pernišku fantovsko-učiteljsko revščino in pri odgovornem uredniku (staveu Lorencu) le fajfo, so opustili daljino po-stopanje. Že pred 30 leti in več se mi je zdelo nečastno, da zahtevajo okrajni šolski nadzorniki konferenčne elaborate brez izjem od vseh učiteljev, ker to ni v dotičnih zakonih in ukazih utemeljeno, in ker naj bi se take naloge smele zahtevati le od neliterarno delajočih učiteljev, od književnikov pa in od tistih učiteljev, ki imajo vse izpise nikakor ne. Ker nismo nekateri tova-riši izročili teh „nalog“, smo bili pozvani pred nekega c. kr. okrajnega ko-misarja na odgovor. Ker pa na Štajerskem uradniki razen glavarja nimajo nikake ingerence pri šolstvu, nismo se hoteli odzvati, t. j. odgovarjati mu na ta šolska vprašanja. In umolknili so vsi.

S c. kr. sodnijo sem tudi imel konflikt, menda l. 1875. Odborovo sejo „Učiteljskega društva za slov. Štajer“ sem sklical javno v Celje z dostavkom, da se je smelo udeležiti tudi neodborniki (To slednje pa ni zakonito). Zaradi tega sem bil pozvan od seje (v svoji spalnici v hotelu) k županu Neckermanu, ki me je po neki kontroverzi le po nemškutarsko oštel in stvar naznanil le deželnemu šolskemu svetu.

(Dalje)